

Thomo Manno festivalio aura Nidoje – 15 metų

LINA MOTUZIENĖ

Thomo Manno kultūros centro direktorė

Tradiciskai liepos mėnesį Nida gyvena Thomo Manno festivalio, kurį rengia Thomo Manno kultūros centras ir rašytojo Thomo Manno memorialinis muziejus, ritmu. Jau pirmojo festivalio metu 1997 metais išryškėjo išskirtinis festivalio bruožas – muzika, žodžiu ir vaizdu atskleisti šiuolaikinio žmogaus dvasinį pasaulį, pagrindine dimensija pasirinkus Thomo Manno asmenybės įvairiapusiškumą. Keletas prielaidų lėmė, kad festivalio vieta tapo Nida: rašytojas, Nobelio premijos laureatas Thomas Mannas tris vasaras (1930–1932 m.) praleido savo vasarnamyje Nidoje, festivalio laikas sutampa su Thomo Manno pirmojo apsilankymo Nidoje data – liepos 16 d., o restauravus Thomo Manno vasarnamį Vokietijos Federacinės Respublikos ir Lietuvos vyriausybių lėšomis, po jo stogu pradėjo veikti ne tik memorialinis rašytojo muziejus, bet ir Thomo Manno kultūros centras. Festivalio idėją pasiūlė šio Centro tarptautinis kuratoriumas, formuojantis visas festivalio programas ir temas (I–VII festivalių tema buvo susijusi su Thomu Mannu ir jo kūryba, VIII, IX festivalių dėmesio centre buvo Europos Sąjungos plėtra ir menininkų atsakomybė, X–XII festivaliuose gvildinti kultūros kraštovaizdžio probleminiai aspektai prie Baltijos jūros, fokusuojant dėmesį į svarbius kultūros centrus Vilnių, Rygą, Taliną ir sudėtingo istorinio likimo miestus – Klaipėdą, Kaliningradą, Gdanską. XIII festivalis „Praeities šuliniai“ dedikuotas Lietuvos vardo tūkstantmečio paminėjimui, o XIV – „Dvasios diduomenė“ – akcentavo intelektualų svarbą ir atsakomybę šiuolaikinėje

visuomenėje. xv–xvii festivaliai skirti Czesławo Miłoszo kūryboje išryškintoms idėjoms ir problemoms akcentuoti).

Jau nuo pirmųjų festivalių nusistovėjo šio renginio formatas, kuris apima kamerinės muzikos vakarus, Žodžio programą – pranešimai, pokalbiai ir diskusijos, Meno programą ir Kino vakarus prie Nidos švyturio, pakviečiant aukščiausio lygio ne tik Lietuvos, bet visos Europos ar net pasaulio reprezentantus.

Viename savo laišku Thomas Mannas akcentavo: „Muziką aš visada aistringai mėgau“, todėl festivalyje svarbus vaidmuo tenka kamerinės muzikos koncertams. Vienuolikos festivalių programos sudarė ir vedė muzikologė Ona Narbutienė (1930–2007), kurios gebėjimas patraukliai pristatyti koncerto koncepciją pelnė festivalio gerbėjų komplimentus, ir jie ne veltui teigė: „Tai festivalio žvaigždė“. Nuo xii festivalio programos sudarytojai – muzikologai Vytautė Markeliūnienė ir Edmundas Gedgaudas. Festivalyje susiformavo keletas muzikos programos tradicijų: kiekvieno festivalio metu atlikti užsakytą lietuvių kompozitoriaus kūrinį, vieną koncertą paskirti lietuvių kompozitorių kūrybai pristatyti, debiutams, rečitalių koncertams, iki šiol beveik negirdėtiems ar retai atliekamiems kompozitorių kūriniams. Pažymėtina, kad Thomo Manno festivalis įkvėpė keletą naujų atlikėjų ansamblių susikūrimą („Kaskados“, „FortVio“).

Festivalio pasirinkta tema ryškiausiai atskleidžiama per Žodžio programą. Pranešėjai – žymūs Lietuvos ir užsienio kultūros bei politikos veikėjai (literatūrologė prof. Viktorija Daujotytė, vertėjas Antanas Gailius, rašytojas Gintaras Grajauskas, poetas prof. Tomas Venclova, Lietuvos Prezidentas Valdas Adamkus, prof. Vytautas Landsbergis, istorikas Dietmar Albrecht, Thomo Manno dienoraščių leidėja Inge Jens, Šlėzvingo-Holšteino žemės pirmininkas Björn Enholm, literatūros kritikas Jürgen Manthey, literatūros profesorius Hermann Kutzke ir kt.). Skaityti pranešimai publikuojami lietuvių ir vokiečių kalbomis Thomo Manno kultūros centro leidinyje „Nidos sąsiuviniai“.

Svarbi vieta festivalio meno programoje skiriama Nidos dailininkų kolonijos palikimui pristatyti ir lietuvių išėivijos dailininkų bei šiuolaikinės moderniosios dailės atstovų kūrybai akcentuoti. Per 15 metų surengtos Georgo Hermanno Gelbke's, Richardo Teodoro Birnstengelio, Prano Domšaičio, Adomo Galdiko, Vytauto Igno parodos. Prieš trejus metus festivalyje pradėti eksponuoti Nidos dailininkų kolonijos atstovų darbai iš privačios

Aleksandro Popovo kolekcijos, o šiuolaikinį meną reprezentuoja jaunieji modernaus meno kūrėjai.

Daug dėmesio sulaukia festivalio kino programa prie Nidos švyturio „Kino naktys“, pritraukianti į festivalį vis daugiau jaunų žmonių. Čia rodomi žinomi Vokietijoje ir Lietuvoje sukurti filmai. Šios programos ištakos susijusios su rašytojo Thomo Manno kūrinų ekranizacijų ir dokumentinių filmų, skirtų Thomo Manno šeimai, rodymu.

Teminė festivalio programų jungtis pristato pasirinktą diskusijų objektą skirtingomis išraiškos priemonėmis. Tai suteikia festivaliui tarpdiscipliniškumo ir galimybę pažvelgti į diskusijų objektus skirtingais rakursais. Kitų tokių konceptualių, ilgas tradicijas turinčių kultūrinių renginių Lietuvoje tik keletas, o Neringoje tai išskirtinis kultūros įvykis nepakartojamo grožio ir savitos kultūrinės tradicijos krašte.